

УДК 378.011.3 – 051: 373.035
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-1-51>

Олександр ДУБОВОЙ,
orcid.org/0000-0002-8498-1234
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри олімпійського та професійного спорту,
директор
Навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(Старобільськ, Луганська область, Україна) davstrongman@gmail.com

Вячеслав БАБИЧ,
orcid.org/0000-0002-1439-7040
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри олімпійського та професійного спорту
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(Старобільськ, Луганська область, Україна) vjacheslav_yib@ukr.net

Валерій ГАЗАЄВ,
orcid.org/0000-0001-8702-0300
завідувач кафедри фізичного виховання і спорту
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(Мелітополь, Запорізька область, Україна) valerii.hazaiev@tsatu.edu.ua

ПОШУК ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ УПЕВНЕНОСТІ У СОБІ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті висвітлюється проблема удосконалення процесу фізичного виховання студентів. Охарактеризовано значущість застосування інноваційних підходів до організації практичного складника навчальної дисципліни «Фізичне виховання», спрямованих на підвищення у студентів рівня упевненості у собі та власних можливостях. Зазначається, що за допомогою інноваційних підходів до організації практичного складника навчальної дисципліни «Фізичне виховання» можливе повноцінне формування здорової особистості студентів у фізичному, психічному, соціальному та духовному аспектах. Акцентується увага, що дотепер у практиці викладання навчального предмета «Фізичне виховання» можна спостерігати застарілість підходів організації його практичного складника, особливо у студентів спеціальної медичної групи, а також недостатню зорієнтованість навчальної програми в контексті використання потужного потенціалу фізичного виховання стосовно підвищення рівня впевненості студентів спеціальної медичної групи у власних силах та можливостях. Наголошується, що застосування інноваційних підходів до викладання практичного складника навчального предмета «Фізичне виховання» сприяє підвищенню рівня впевненості студентів спеціальної медичної групи у власних силах та можливостях, зокрема шляхом акцентування уваги викладачем на підвищення у студентів технічної майстерності з окремих видів спорту, подолання студентами перешкод, які не потребують максимальних чи субмаксимальних навантажень (які відбуваються в повільному темпі, передбачають вправи з рівноваги й такі, що дозволяють спостерігати зміни в якісному та кількісному контексті), а також шляхом спостереження студентом за динамікою власного (хоча б мінімального) поступу у розвитку фізичних якостей тощо.

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, упевненість у собі, інноваційні підходи, психологічна стійкість.

Oleksandr DUBOVOI,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at Department of Olympic and Professional Sports,
Director
Educational and Scientific Institute of Physical Education and Sports
of Luhansk Taras Shevchenko National University
(Starobilsk, Lugansk region, Ukraine) davstrongman@gmail.com

Viacheslav BABYCH,

orcid.org/0000-0002-1439-7040

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Olympic and Professional Sports
Luhansk Taras Shevchenko National University
(Starobilsk, Lugansk region, Ukraine) vjacheslav_vib@ukr.net*

Valerii GAZAIEV,

orcid.org/0000-0001-8702-0300

*Head of the Department of Physical Education and Sports
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
(Melitopol, Zaporizhia region, Ukraine) valerii.hazaiev@tsatu.edu.ua*

SEARCHING FOR WAYS TO INCREASE THE LEVEL OF SELF-CONFIDENCE IN STUDENTS OF A SPECIAL MEDICAL GROUP IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION

The article highlights the problems of improving the process of physical education of students. Was revealed the significance of the application of innovative approaches to the organization of the practical component of the discipline "Physical Education", aimed at increasing students' level of psychological stability and self-confidence and their own abilities. It is noted that with the help of innovative approaches to the organization of the practical component of the discipline "Physical Education" it is possible to fully form a healthy personality of students in physical, mental, social and spiritual aspects. Emphasis is placed on the fact that to date in the practice of teaching the subject "Physical Education" it is possible to observe obsolescence of approaches of the organization of its practical component, especially at students of special medical group, and also the lack of orientation of the curriculum in the context of using the powerful potential of physical education to increase the level of confidence of students of the special medical group in their own strengths and capabilities. It is emphasized that the use of innovative approaches to teaching the practical component of the subject "Physical Education" helps to increase the level of confidence of students of the special medical group in their own strengths and capabilities, in particular by focusing the teacher's attention to improving students' technical skills in certain sports, overcoming obstacles by students, which do not require maximum or submaximal loads (which take place at a slow pace, involve balance exercises and those that allow to observe changes in the qualitative and quantitative context), which take place at a slow pace, involve balance exercises and those that allow to observe changes in the qualitative and quantitative context.

Key words: *physical education, students, self-confidence, innovative approaches, psychological stability.*

Вступ. Прагнення України стати частиною європейського простору спонукає до перегляду функціонування багатьох інституцій країни, у тому числі сфери освіти, фізичного виховання і спорту. Наявність реальних реформ системи освіти, а також системи охорони здоров'я переконливо свідчить про прагнення України стати європейською державою з превалюванням у її громадян відповідних цінностей, серед яких провідне місце посідають цінності здоров'я, свободи, справедливості, толерантності, прагнення до самореалізації тощо. Одним з важливих завдань сучасної освіти є виховання здорової особистості студентів у фізичному, психічному, соціальному та духовному аспектах. Вагоме значення у зазначеному контексті відіграє навчальний предмет «Фізичне виховання». В межах цієї статті зосередимось на виявленні значущості застосування інноваційних підходів до організації практичного складника навчальної дисципліни «Фізичне виховання» щодо підвищення у студентів рівня впевненості у собі та власних можливостях.

Аналіз останніх публікацій. У межах цієї статті особливе значення відгравали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: В. Бабича (Бабич, 2017), І. Випасняк (Випасняк, 2012), Г. Жука (Жук, 2010), А. Osipov (Osipov, 2017), V. Druz (Druz, 2017), V. Prystynskyi (Prystynskyi, 2018) та ін.

Отже, **метою статті** нами визначено виявлення значущості застосування інноваційних технологій щодо організації практичного складника навчальної дисципліни «Фізичне виховання» щодо підвищення у студентів СМГ рівня впевненості у собі та власних можливостях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все зазначимо, що саме поняття «інноваційні технології фізичного виховання» визначається вченими (І. Випасняк, В. Сарабай, Г. Шевчук, А. Шпільчак) як його новітні системи, які є відтворюваними виховними системами зі спеціально розробленими методами та засобами підвищення фізичної підготовленості і вихованості студентів із запланованими результатами, що

досягаються покроковим виконанням поставлених завдань. Основною метою інноваційних технологій фізичного виховання студентів, на думку авторів, є збереження і зміцнення здоров'я, підвищення фізичної підготовленості, розвиток знань, умінь і навичок (Випасняк, 2012: 88–92).

Особливо це стосується студентів СМГ, в яких наявні відхилення у стані соматичного здоров'я. Як зазначалось, на жаль, останніми роками кількість студентів, яких за станом здоров'я віднесено до спеціальної медичної групи, не стало менше. Очевидно, що на цьому етапі реформування системи освіти загалом та вищої освіти зокрема вкрай важливим питанням постає реформування фізичного виховання як такого. Аналіз навчальної програми з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації, яка з 2003 р. залишається майже незмінною, свідчить про наявність нагальної потреби її оновлення у зв'язку з реформуванням системи освіти, прагненням України стати частиною європейського простору. Про наявність проблем у сфері фізичного виховання, в тому числі і у спеціальній медичній групі, свідчать наукові праці низки вітчизняних учених, серед яких – Г. Жук, який наголошує на тому, що критична ситуація, яка склалась у сфері фізичної культури і спорту, насамперед зумовлена невідповідністю нормативно-правової бази сучасним вимогам, життєвим інтересам та потребам суспільства (Жук, 2010: 61–63).

На думку І. Випасняк, щоб хоч якось змінити ставлення студентів до фізичної культури і спорту, свого здоров'я, наблизити їх до розуміння значущості цього предмета, розуміння себе, необхідно змінити насамперед умови отримання знань (Випасняк, 2012: 88–92). Розділяючи думку автора, додамо, що необхідні знання з питань підвищення рівня соціального здоров'я студенти СМГ мають отримувати й у практичній частині фізичного виховання. На жаль, часта формалізація навчального процесу, іноді навіть «муштра» на заняттях, небажання викладачів застосовувати інноваційні технології тощо відвертає від відвідування занять не тільки студентів, які мають відхилення у стані здоров'я, але й відносно здорових майбутніх фахівців. Вищезазначені обставини призвели до того, що більшість сучасних студентів спеціальної медичної групи не усвідомлюють значущість фізичного виховання в контексті збереження, зміцнення та відновлення власного фізичного здоров'я, формування та систематичного підвищення соціального здоров'я тощо (Бабич, 2017: 56–67). D. Anikieiev, досліджуючи критерії ефективності системи фізичного виховання

студентської молоді у вищих навчальних закладах, справедливо наголошує на тому, що індивідуальною метою кожного студента повинні бути показники якості навчальних занять (Anikieiev, 2015: 3–8). Такі висновки цілком доцільні не тільки для основної, але й стосовно спеціальної медичної групи. Колектив авторів, зокрема А. Osipov, M. Kudryavtsev, S. Iermakov та ін., впроваджував у навчальний процес з фізичного виховання кардіо-силовий тренінг, що сприяло збільшенню показників розвитку фізичної сили, загальної витривалості і гнучкості у студентів основної медичної групи (Osipov, 2017: 176–181). V. Druz, S. Iermakov та ін. прагнули вирішувати питання індивідуалізації фізичного виховання студентів за рахунок встановлення відповідності між встановленими аналітичними зв'язками особливостей протікання фізіологічних процесів (адаптивної поведінки) індивіда і вимог до вибраного середовища спортивної рухової діяльності (Druz, 2017: 10–16).

Для підвищення у студентів СМГ рівня впевненості у власних силах та можливостях ми також спиралась на проведені нами раніше дослідження (Babich, 2018: 1099–1107; Babich, 2018: 1203–1208; Prystynskyi, 2018: 117–123).

Отже, в межах нашого дослідження нам важливо було розробити шляхи підвищення впевненості студентів СМГ у власних силах у процесі практичної частини фізичного виховання.

Стисло охарактеризуємо їх.

1) *Акцентування уваги викладачем на підвищення у студентів технічної майстерності з окремих видів спорту.*

Перш за все, це зумовлено тим, що більшість зі студентів були віднесені до спеціальної медичної групи ще під час навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Зазначимо, що як учні, так і студенти, які віднесені до спеціальної медичної групи, досить погано володіють технікою виконання того чи іншого елемента, що передбачені програмою (для оволодіння з різних видів спорту) з фізичної культури та фізичного виховання (у вишах) відповідно. Проте саме відсутність цих умінь (поряд з іншими обставинами) також негативно позначається на стані соціального здоров'я особистості та процесі його підвищення. За недостатнього оволодіння технічним елементом, наприклад, в умовах гри (футбол, баскетбол тощо), будь-який учень відчуває себе нездарою, особистістю, яка не здатна на оволодіння тим, що її навчають. Врахуємо при цьому досить авторитарний стиль вчителя, який, на жаль, часто трапляється серед учителів фізичного виховання.

Ці обставини вселяють в учня (особливо дівчаток) страх, зневіру у власні сили та можливості. І це в тому віці, коли для дитини особливо важливо відчувати себе повноцінною особистістю на етапі її дорослішання та соціального становлення. Часто це повністю відвертає школярів від занять фізичною культурою. Саме з такими проблемами та відчуттями, пов'язаними зі шкільним предметом «Фізична культура», абітурієнти потрапляють до вишу. На жаль, і у ВНЗ ситуація не змінюється на краще. Часто навпаки. В реальній практиці фізичного виховання ВНЗ увага до оволодіння студентами СМГ технікою виконання того чи іншого елементу знов-таки майже відсутня.

Саме тому в процесі практичної частини фізичного виховання ми прагнули, щоб студенти оволоділи на достатньому рівні технічними елементами з різних видів спорту, що передбачені навчальною програмою. Наприклад, у разі кращого освоєння техніки кидка баскетбольного м'яча в кошик помітно підвищується кількість влучних попадань, що, своєю чергою, позитивно впливає на впевненість студента у власних можливостях. Те ж стосувалось і передачі волейбольного м'яча в парах (зверху, знизу) і багатьох інших технічних елементів з різних видів спорту.

Звернемо увагу, що для гарного освоєння техніки виконання таких елементів не потрібно значних фізичних зусиль з боку студентів та студенток (фізичних перевантажень). Оскільки всі вони виконуються поступово (у довільному темпі, з урахуванням при цьому фізичного розвитку кожного зі студентів(ок), фізичних кондицій, стану соматичного здоров'я і т.д.). Отже, жодним чином студенти не перевищували допустимий для кожного окремого студента рівень фізичних навантажень. Проте кожна маленька перемога «над собою» у разі покращення виконання технічного елементу покращувала настрої студентів, підвищувала цікавість до занять та бажання їх відвідувати. Удосконалення студентами техніки виконання технічних елементів у «парах» (один з одним) або втрійох і більше сприяло виробленню у студентів відчуття командного духу, взаємодітримки і т.д., що також позитивно впливало на встановлення або покращення міжособистісних стосунків тощо.

2) *Подолання студентами перешкод, які не потребують максимальних чи субмаксимальних навантажень, які відбуваються в повільному темпі, проте передбачають вправи з рівноваги на вузькій площині (поверхні) і такі, що дозволяють спостерігати зміни в якісному та кількісному контексті (в динаміці).*

У цьому разі ми використовували такі вправи, як:
– ходьба по гімнастичній колоді з регулюванням висоти колоди (за потреби поступовим її збільшенням, дотримуючись при цьому страхування викладачем та виконання всіх відповідних правил техніки безпеки);

– подолання перешкод за допомогою естафети, в якій переможцем виходить не той, хто швидше передав естафету (як це відбувається зазвичай), а той, хто зміг правильно й безпомилково її подолати. Для цього в естафеті передбачені підйоми та спуски (наприклад, по гімнастичній лаві під кутом 45°), пролізання під відносно низьким «бар'єром», перехід через певний проміжок спортивної зали, обережно наступаючи лише на ті місця (маленькі кружечки діаметром 5 см), які позначені на підлозі в хаотичному порядку. У процесі подолання подібних перешкод ми також прагнули поєднувати інтелектуальну працю з фізичними вправами. Наприклад, на підлозі розташовувалось багато намальованих кружечків з літерами (у середині них). Перед студентами обох команд ставилось завдання, наприклад, однієї з команд потрібно було охарактеризувати сутність поняття «соціальне здоров'я», поступово наступаючи на літери і створюючи таким чином одне або два слова, прямуючи до встановленої «фішки». Наступний гравець продовжував розкривати сутність поняття, створюючи своїми точними кроками нові слова, що доповнюють попереднього гравця. Таким чином, по-перше, студенти отримували гарні емоції, по-друге, формувалась командна співпраця, по-третє, студенти пригадували те, що вони засвоїли в процесі теоретичної складової частини предмету з питань соціального здоров'я і т.д.

3) Спостереження студента за динамікою власного (хоча б мінімального) поступу у розвитку фізичних якостей. Надзвичайно велике місце у зазначеному аспекті відгравало змінення підходів до оцінення фізичної підготовленості студентів СМГ у експериментальній групі. У такому контексті ми звернулись до досвіду європейських країн, зокрема Польщі (Турчик, 2009: 187–191), де поряд із систематичністю відвідування занять, практичним застосуванням знань про здоровий спосіб життя, в оцінці учнів обов'язково враховується поступ в індивідуальному фізичному розвитку. Такий підхід також ґрунтується на дослідженнях В. Язловецького. На думку вченого, зміна фізичних кондицій учнів СМГ багато в чому залежить від наполегливості, ініціативи та захопленості учнів (студентів), їхньої зацікавленості у розвитку функціональних можливостей свого організму (Язловецький, 2002: 52).

Застосування саме такого підходу до оцінення студентів СМГ ми обґрунтуємо такими обставинами, а саме:

- наявністю у студентів СМГ відхилень у стані соматичного здоров'я;
- необхідністю створення стимулюючого чинника, який би своєю чергою також сприяв підвищенню впевненості у власних можливостях.

Як зазначалось нами вище, наявність хронічних захворювань (однієї, а в окремих випадках двох та навіть трьох систем одночасно) досить часто сприяє виникненню у студентів заниженої самооцінки, зневіри у власні можливості, відчуття неповноцінності, небажання (або невиразне бажання) особистісного та професійного самовдосконалення, саморозвитку тощо (Babich et al, 2018). Особливо чітко це відображається у відношенні студентів СМГ до занять з фізичного виховання. Неприємно вражає, що більш ніж у 89,5% студентів спеціальної медичної групи (взагалі) сформувався відверто негативне ставлення до фізичного виховання. З огляду на те, що ще з радянських часів навчальний предмет «Фізичне виховання», а саме його методична та практична складові частини, залишились майже незмінними, сучасні студенти під будь-яким приводом намагаються уникати відвідування вищезазначеного предмета взагалі. Саме тому, незважаючи на наявність певних вимог до фізичної підготовки студентів у процесі фізичного виховання, в реальній практиці їх розвитку майже не приділяється увага й дотепер. На практиці все обмежується комплексом лікувальної фізичної культури, призначеної лікарем, або взагалі «відсиджуванням на гімнастичній лаві». Нерідко можна спостерігати відсутність відвідань студентами фізичного виховання під приводом «заборони» лікарем відвідувати відповідні заняття та займатись фізичними вправами взагалі.

Таким чином, впроваджений нами підхід до оцінення студентів з фізичного виховання, зокрема фізичної підготовленості студентів СМГ (за наяв-

ності хоча б мінімального поступу у розвитку тієї чи іншої фізичної якості), був спрямований на те, щоб, по-перше, кожен зі студентів мав можливість переконатись, що у разі правильно організованої та самоорганізованої фізичної діяльності можна позитивно впливати на власний фізичний розвиток (розвиток окремих фізичних якостей, зокрема гнучкість, координацію, силову витривалість тощо). По-друге, оцінення фізичної підготовленості студентів СМГ шляхом визначення хоча б мінімального поступу у розвитку фізичних якостей поряд з попередніми (впровадженими нами підходами до організації практичного складника фізичного виховання) також сприяв підвищенню впевненості студентів у власних силах (можливостях).

Висновки. Резюмуючи вищезазначене, зауважимо, що натепер, на жаль, у практиці викладання навчального предмета «Фізичне виховання» ще й досі можемо спостерігати застарілість підходів організації його практичного складника, особливо у студентів спеціальної медичної групи, а також недостатню зорієнтованість навчальної програми в контексті використання потужного потенціалу фізичного виховання стосовно підвищення рівня впевненості студентів СМГ у власних силах та можливостях. Разом із тим застосування інноваційних підходів до викладання практичного складника навчального предмета «Фізичне виховання» сприяє підвищенню рівня впевненості студентів СМГ у власних силах та можливостях, зокрема шляхом акцентування уваги викладачем на підвищення у студентів технічної майстерності з окремих видів спорту, подолання студентами перешкод, які не потребують максимальних чи субмаксимальних навантажень (які відбуваються в повільному темпі, передбачають вправи з рівноваги й такі, що дозволяють спостерігати зміни в якісному та кількісному контексті), а також шляхом спостереження студентом за динамікою власного (хоча б мінімального) поступу у розвитку фізичних якостей тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук. Харків, 2006. 572 с.
2. Дубасенюк О. А. Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики* : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. С. 14–47.
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навчальний посібник. Дніпропетровськ. 2014. 416 с.
4. Випасняк І., Сарабай В., Шевчук Г., Шпільчак А. Інноваційні підходи у фізичному вихованні студентської молоді. *Обрії*. 2012. № 2 (35). С. 88–92.
5. Фізичне виховання. Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації. Київ, 2003. 32 с.
6. Жук Г. О. Аналіз підходів до розподілу учнів на медичні групи для занять з фізичної культури у загальноосвітній школі. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 1 С. 61–63.

7. Бабич В. І., Полулященко Ю. М., Дубовий О. В., Павлюк О. М. Проблема формування соціального здоров'я студентів спеціальної медичної групи в ракурсі реформування системи освіти. *Молодь і ринок: щомісяч. наук.-пед. журн. Дрогобиц. держ. пед. ун-ту імені Івана Франка*, 2017. № 11(154). С. 56–67.

8. Osipov A., Kudryavtsev M., Iermakov S., Yanova M., Lepilina T., Plotnikova I., Dorzhieva O. Comparative analysis of effectiveness of some students' physical culture training methodic. *Physical education of students*. 2017. No. 4 (21). P. 176–181.

9. Druz V., Iermakov S., Artemyeva G., Puhach Y., Muszkieta R. Individualization factors of students' physical education at modern stage of its realization. *Physical education of students*. 2017. No. 1 (21). P. 10–16.

10. Babich, V., Boychuk Yu., Poluljasshenko Yu., Zaytsev V., Dubovoyi O., Dolyunnyi Yu. Development of diagnostic tools and determination of the state of formation of social health of male and female students assigned to a special medical group. *Journal of Physical Education and Sport*, 2018. 179, pp. 1099–1107.

11. Babich V., Boychuk Yu., Poluljasshenko Yu., Zaytsev V., Malkova Ya. A methodology for reducing the neuro-psychicstress of students with deviations in the state of somatic health. *Journal of Physical Education and Sport®*. 2018. 18 Supplement issue 2, Art 179, pp. 1203–1208

12. Prystynskyi V., Babych V., Zaitsev V., Boychuk Yu., Taymasov Yu. Impact of Updated Curriculum Contenton 6th–7th Graders' Motivation in Physical Education. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*, 20(2), 117–123. URL: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2020.2.08>.

13. Турчик І., Вацеба О., Бірюк С. Урок фізичної культури у системі початкової шкільної освіти Польщі. *Молода спортивна наука України*, 2009. Т. 2. С. 187–191.

REFERENCES

1. Gavrish I. V. Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv do innovatsiyanoi profesiynoyi diyal'nosti [Theoretical and methodological bases of formation of readiness of future teachers for innovative professional activity]: dis. ... d-ra ped. nauk. Kharkiv, 2006. 572 p. [in Ukrainian].

2. Dubasenyuk O. A. Innovatsiyeni osviti tekhnolohiyi ta metodyky v systemi profesiyno-pedahohichnoyi pidhotovky [Innovative educational technologies and methods in the system of professional and pedagogical training]. *Profesiyna pedahohichna osvita: innovatsiyeni tekhnolohiyi ta metodyky: monohrafiya*. Zhytomyr: Vid-vo ZDU im. I. Franka, 2009. Pp. 14–47 [in Ukrainian].

3. Gladush V. A. Pedahohika vyshchoyi shkoly: teoriya, praktyka, istoriya [Higher school pedagogy: theory, practice, history]. Navch. posib. Dnypropetrovsk. 2014. 416 p. [in Ukrainian].

4. Vypasnyak I., Sarabay V., Shevchuk H., Shpil'chak A. Innovatsiyeni pidkhody u fizychnomu vykhovanni student's'koyi molodi [Innovative approaches in physical education of student youth]. *Obriy*. 2012. No. 2 (35). Pp. 88–92 [in Ukrainian].

5. Fizychno vykhovannya. Navchal'na prohrama dlya vyshchykh navchal'nykh zakladiv Ukrayiny III–IV rivniv akredytatsiyi [Physical Education. Curriculum for higher educational institutions of Ukraine of III–IV levels of accreditation]. Kyiv, 2003. 32 s. [in Ukrainian].

6. Zhuk H. O. Analiz pidkhodiv do rozpodilu uchniv na medychni hrupy dlya zanyat' fizychnoyi kul'tury u zahal'noosvitniy shkoli [Analysis of approaches to the division of students into medical groups for physical education classes in secondary school]. *Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu*. 2010. No. 1 Pp. 61–63 [in Ukrainian].

7. Babych V. I., Polulyashchenko Y. M., Dubovyy O. V., Pavlyuk O. M. Problema formuvannya sotsial'noho zdorov'ya studentiv spetsial'noyi medychnoyi hrupy v rakursi reformuvannya systemy osvity [The problem of forming the social health of students of a special medical group in the perspective of reforming the education system]. *Molod' i rynek: shchomisyach. nauk.-ped. zhurn. Drohobyt's. derzh. ped. un-tu imeni Ivana Franka*, 2017. No. 11(154). Pp. 56–67 [in Ukrainian].

8. Osipov A., Kudryavtsev M., Iermakov S., Yanova M., Lepilina T., Plotnikova I., Dorzhieva O. Comparative analysis of effectiveness of some students' physical culture training methodic. *Physical education of students*. 2017. No. 4 (21). Pp. 176–181 [in English].

9. Druz V., Iermakov S., Artemyeva G., Puhach Y., Muszkieta R. Individualization factors of students' physical education at modern stage of its realization. *Physical education of students*. 2017. No. 1 (21). Pp. 10–16 [in English].

10. Babich, V., Boychuk Yu., Poluljasshenko Yu., Zaytsev V., Dubovoyi O., Dolyunnyi Yu. Development of diagnostic tools and determination of the state of formation of social health of male and female students assigned to a special medical group. *Journal of Physical Education and Sport*, 2018. 179, pp. 1099–1107 [in English].

11. Babich V., Boychuk Yu., Poluljasshenko Yu., Zaytsev V., Malkova Ya. A methodology for reducing the neuro-psychicstress of students with deviations in the state of somatic health. *Journal of Physical Education and Sport®*. 2018. 18 Supplement issue 2, Art 179, pp. 1203–1208 [in English].

12. Prystynskyi V., Babych V., Zaitsev V., Boychuk Yu., Taymasov Yu. Impact of Updated Curriculum Contenton 6th–7th Graders' Motivation in Physical Education. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*, 20(2), 117–123. Retrieved from: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2020.2.08> [in English].

13. Turchyk I., Vatsaba O., Biryuk S. Urok fizychnoyi kul'tury u systemi pochatkovoyi shkil'noyi osvity Pol'shchi [Physical education lesson in the system of primary school education in Poland]. *Moloda sportyvna nauka Ukrayiny*. 2009. Т. 2. Pp. 187–191 [in Ukrainian].